

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
17/5142

Vår referanse:
201704087-16 008

Sted, Dato
Oslo, 26.01.2018

HØRING - BEHANDLING AV OVERSKUDDSSINFORMASJON FRA KOMMUNIKASJONSKONTROLL MV

Vi viser Justis- og beredskapsdepartementets høring av 22. september 2017 om forslag til diverse endringer i regelverket for behandling av overskuddsinformasjon mv.

Politidirektoratet har forelagt høringen for et utvalg underliggende enheter, og har mottatt innspill fra Oslo, Innlandet og Vest politidistrikter, Kripos og Økokrim. Innspillene følger vedlagt. Innspill fra underordnede enheter er dels inntatt i Politidirektoratets høringssvar, dels er det henvist til disse.

1. Innledning og bakgrunn

I høringsnotatet foreslår departementet endringer i straffeprosessloven (strpl.) §§ 216 g og 216 i om sletting og videre bruk av opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll, samt endringer i politiregisterloven (prl.) og politiregisterforskriften (prf.). Reglene gjelder også for romavlytting og dataavlesning. Departementet foreslår at gjeldende strpl. § 216 g om sletting oppheves, og at innholdet i stedet overføres til prl. § 50 nytt tredje ledd. Politiregisterloven vil således gi hovedreglene om sletting og sperring av opplysninger fra kommunikasjonskontroll. Det øvrige innholdet i strpl. § 216 g foreslås overført til ny § 25-4 i politiregisterforskriften. Departementet foreslår likevel å beholde regelen i § 216 g første ledd bokstav b annet komma i straffeprosessloven, som i realiteten innebærer et unntak fra bevisforbudsreglene.

Ved overføringen av regler fra strpl. § 216 g til politiregisterloven med forskrift foreslås også enkelte materielle endringer fra *vedtatte* § 216 g. Det foreslås at opplysninger fra kommunikasjonskontroll som hovedregel skal sperres, både ved rettskraftig dom og ved henleggelse. Videre innebærer forslaget en endelig slettefrist for opplysninger som blir sperret. Departementet foreslår også en endring i strpl. § 216 i om taushetsplikt ved kommunikasjonskontroll og endring i forskrift om kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesning (KK-forskriften).

Bakgrunnen for forslagene er Stortingets anmodningsvedtak av 8. juni 2016 hvor regjeringen bes om å foreta en gjennomgang av reglene om bruk, oppbevaring og sletting av overskuddsinformasjon. Anmodningen er en følge av lovendringer som utvidet adgangen til å bruke overskuddsinformasjon som bevis for andre straffbare forhold samt lovendring om

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950
Giro: 7694.05.02388
www.politi.no

utvidet adgang til å benytte skjulte tvangsmidler, herunder dataavlesning. En annen viktig begrunnelse er at gjeldende § 216 g etter sin ordlyd er i strid med forsvarerens innsynsrett etter EMK. Da politiregisterloven ble vedtatt i 2010 ønsket man å etablere et klarere skille mellom behandling av opplysninger, som skulle reguleres i politiregisterloven, og prosessuelle forhold, som skulle beholdes i straffeprosessloven. Departementet uttaler i høringsnotatet at reglene om oppbevaring og sletting av informasjon i strpl. § 216 g er regler som direkte gjelder politiets behandling av opplysninger.

Bestemmelsene som høringsnotatet gjelder, omfattes også av Straffeprosessutvalgets utkast til ny straffeprosesslov. Det fremkommer av høringsnotatet at departementet ønsker å følge opp Stortingets anmodningsvedtak så langt det lar seg gjøre uten å gripe inn i det pågående arbeidet med ny straffeprosesslov. Det medfører at en del spørsmål ikke omfattes av denne høringen men vil behandles i forbindelse med høringen til ny straffeprosesslov.

2. Merknader til de foreslåtte endringene

Til punkt 4 Overføring til prl. og prf og forslag til nytt tredje ledd i prl. § 50

Departementet foreslår at innholdet i strpl. § 216 g i hovedsak overføres til politiregisterloven med forskrift. Begrunnelsen for dette er at reglene om oppbevaring og sletting av overskuddsinformasjon i strpl. § 216 g er regler som direkte gjelder politiets behandling av opplysninger.

Kripos, Oslo og Vest politidistrikter har merknader at reglene om sletting og sperring av opplysninger fra kommunikasjonskontroll i hovedsak overføres til politiregisterloven med forskrifter. Merknadene gjelder både det lovtekniske og det praktiske ved at reglene i noen grad kan bli vanskeligere tilgjengelig når de finnes både i straffeprosessloven, politiregisterloven og politiregisterforskriften.

Oslo politidistrikt uttaler at de er av den oppfatning at slik deling av reglene som foreslått er en lovteknisk uheldig løsning. Politidistriktet mener det ville vært både mer pedagogisk og oversiktlig å ha alle bestemmelsene som dreier seg om kommunikasjonskontroll samlet ett sted, nemlig i straffeprosessloven, men forholder seg til forslaget og har for øvrig ingen merknader.

Kripos uttaler at unntaket fra hovedregelen om at straffesaksinformasjon ikke skal slettes bør komme direkte til uttrykk gjennom strpl. § 216 g, og ikke ved endringer i politiregisterloven fordi det dreier seg om behandling av opplysninger i straffesak.

Vest politidistrikt uttaler i samme retning at opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll (KK) er en del av sakens dokumenter, og kan være bevis i straffesaken. Regler om sletting, tidspunkt for sletting og til hvilket formål sperrede opplysninger fra KK kan brukes, kan ha direkte betydning for hva som er å anse som sakens dokumenter, og kan ha betydning for fremtidig bevisførsel. Vest politidistrikt mener derfor at reglene bør plasseres i straffeprosessloven, mens den direkte regulering av hvordan sperring av opplysninger praktisk skal gjennomføres og lagres, naturlig vil høre til politiregisterloven.

Politidirektoratet er, i likhet med Kripos og Vest og Oslo politidistrikter, av den oppfatning at den beste lovtekniske løsningen er å beholde reglene om sletting og sperring av opplysninger fra kommunikasjonskontroll samlet i straffeprosessloven. Som påpekt av blant annet Kripos, er det her tale om behandling av opplysninger i straffesak. Etter Politidirektoratets syn vil en

løsning hvor reglene beholdes samlet i straffeprosessloven også bidra til å gi en god oversikt over regelverket og gjøre reglene lett tilgjengelige. Det vises for øvrig til synspunktene i de ovennevnte innspillene, som Politidirektoratet støtter.

Dersom departementet likevel finner å opprettholde forslaget om overføring av reglene til politiregisterloven og -forskriften, støtter Politidirektoratet forslaget hva gjelder plasseringen av reglene.

Til punkt 5 Forslag til politiregisterforskriften ny § 25-4

Departementet foreslår at opplysninger fra kommunikasjonskontroll som ikke er fremlagt som bevis i saken skal sperres når saken er avgjort ved rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning, jf. forslag til nytt tredje ledd i prl. § 50 og forslag prf. ny § 25-4 første og annet ledd. Det foreslås også at opplysninger som åpenbart ikke har tilknytning til saken skal slettes på samme tidspunkt.

Videre foreslår departementet regler om sletting av opplysningene som sperres ved rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning. Disse skal slettes når de ikke er lenger kan brukes til formålet, og senest 5 år etter at den siktede er død, jf. forslag til prf. ny § 25-4 første og annet ledd begges siste punktum, samt siste punktum.

Politidirektoratet vil først omtale reglene om sperring av opplysninger ved rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning. Deretter vil vi omtale slettereglene for disse opplysningene. Til slutt vil vi i merknadene til høringsnotatet punkt 5 omtale reglene om sletting av opplysninger som åpenbart er uten tilknytning til saken ved rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning.

Sperring av opplysninger ved rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning

Det følger av forslaget til prl. § 50 og prf. § 25-4 at opplysninger fra kommunikasjonskontroll som ikke er fremlagt som bevis i saken skal sperres når saken er avgjort ved rettskraftig dom eller ved endelig henleggelsesbeslutning.

Politidirektoratet er enig i at hovedregelen bør være sperring hvor opplysningene ikke har vært fremlagt i retten eller brukt under etterforskningen både for henlagte saker og saker med dom. På bakgrunn av innspill fra politidistrikt og særorgan mener vi imidlertid at det bør foretas enkelte presiseringer og endringer i ordlyden.

Gjeldende § 216 g benytter begrepet "opptak eller notater" fra kommunikasjonskontroll. I vedtatt, men ikke ikraftsatt § 216 g omtales dette som "opptak, kopier, notater og annen gjengivelse". Oslo politidistrikt viser til at det fremgår av høringsnotatet på side 11 at det i forbindelse med flytting av bestemmelsen til prl. § 50 ikke skal innebære en realitetsendring at uttrykket "opptak, kopier, notater...", endres til "*opplysninger*", da dette harmonerer bedre med språkdrakten i prl. I den forbindelse ønsker Oslo politidistrikt at lovgiver presiserer at uttrykket "opplysninger" i denne sammenheng ikke omfatter begjæringer, rapporter og kjennelser som er skrevet i forbindelse med den begjærte kontrollen. Disse dokumentene skal verken slettes eller sperres, men oppbevares på lik linje med de øvrige straffesaksdokumentene.

Kripos og Oslo politidistrikt har for øvrig merknader til formuleringen "fremlagt som bevis i saken". Kripos foreslår å endre formuleringen "*fremlagt som bevis i saken*" til "*brukt i saken*". Dette for å klargjøre at unntaket gjelder alle opplysninger som er brukt i saken både under etterforskningen og irettføringen. Kripos opplyser om at i praksis vil opplysningene fra

kommunikasjonskontroll bli brukt og inngå i flere av straffesakens dokumenter, for eksempel i avhørsrapporter, politirapporter, påtegningsdokumenter, rettsbøker mv. Slik bruk av opplysningene er det ikke naturlig å betegne som "fremlagt som bevis i saken" og slike saksdokumenter skal oppbevares sammen med sakens øvrige dokumenter og ikke sperres eller slettes.

Oslo politidistrikt uttaler i samme retning om prf. § 25-4:

"... å begrense denne sperreadgangen til opplysninger som ikke er "fremlagt som bevis" kan få uheldige konsekvenser. Denne adgangen bør utvides til også å omfatte tilfeller hvor materialet er brukt under etterforskningen. I forbindelse med avhør kan politiet fremlegge utdrag (hele eller deler) av innhentet KK, og konfrontere siktede/mistenkte med disse. Men det hender ikke sjelden at disse samtalene likevel ikke fremlegges som bevis for retten. I disse tilfellene bør disse samtalene ikke sperres, men oppbevares på lik linje med de øvrige straffesaksdokumentene. Det bør etter vårt syn tas inn en presisering i ordlyden, som f.eks slik: "Opplysninger fra kommunikasjonskontrollen som ikke er brukt under etterforskningen eller fremlagt som bevis i saken skal sperres når saken er avgjort ved rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning".

Politidirektoratet støtter merknadene og mener at "*fremlagt som bevis i retten*" bør endres til "*brukt i saken*", slik Kripos foreslår. Alternativt kan det endres til "*ikke er brukt under etterforskningen eller fremlagt som bevis i saken*", slik Oslo politidistrikt foreslår.

Sletting av sperrede opplysninger når de ikke lenger er til bruk for formålet

Departementet foreslår i ny prf. § 25-4 første og annet ledd begges siste punktum at sperrede opplysninger skal slettes når de ikke lenger er nødvendige for formålet som kan begrunne bruk av de sperrede opplysningene. Med mindre erstatning i anledning forfølgende er aktuelt innebærer dette at opplysningene normalt kan slettes når saken foreldres.

Kripos påpeker at ordlyden synes å forutsette at politiet må foreta en fortløpende vurdering av muligheten for gjenopptakelse/gjenåpning og aktualiteten av siktedes legitime interesser herunder erstatningskrav. Politidirektoratet er enig med Kripos i at en slik skjønnspreget regel fremstår som praktisk svært vanskelig håndterbar og potensielt meget ressurskrevende for politiet. I den grad det forventes en løpende og aktiv vurdering fra politiet på dette området ut over de klare skjæringspunktene foreldelse og død, bør det klart fremgå av lovens forarbeider hvordan dette praktisk skal håndteres og hvilken ressursbruk man forventer fra politiet i så henseende.

Sletting av sperrede opplysninger senest 5 år etter at den siktede er død

For enkelte lovbrudd er det ingen foreldelsesfrist. Straffeprosessloven kapittel 27 setter heller ingen tidsfrist for hvor lenge etter en domfellelse gjenåpningen kan skje. I slike tilfeller mener departementet at det kan være hensiktsmessig å fastsette en endelig slettefrist etter et gitt antall år. Departementet foreslår i ny prf. § 25-4 siste ledd en endelig slettefrist for sperrede opplysninger. Etter forslaget skal opplysninger som er sperret etter første og andre ledd slettes senest 5 år etter at den siktede er død.

Kripos støtter forslaget om en endelig frist for sletting av sperrede opplysninger, men påpeker at en slik frist reiser flere spørsmål som bør underlegges en grundig vurdering i det videre arbeidet. Kripos stiller blant annet spørsmål om hvordan sletteplikten skal praktiseres der man har saker med flere mistenkte/siktede/domfelte. Et annet spørsmål de tar opp er hvordan

sletteplikten skal praktiseres der en sak henlegges på personnivå, men fortsatt er uopplært på saksnivå.

Også Oslo politidistrikt påpeker at det kan oppstå utfordringer knyttet til regelen om at materiale som er sperret skal slettes senest 5 år etter mistenkes død. For det første forutsetter det at politiet til enhver tid holder seg oppdatert på tidspunkt over mistenkes død. Dette kan være vanskelig å holde oversikt over, da politiet hvert år gjennomfører en rekke saker (hvor det avlyttes telefoner) med enda flere mistenkte. Videre skaper det utfordringer i saker med flere mistenkte. Politidistriktet stiller spørsmål ved når tidspunktet for sletting inntreffer da og hva skal slettes. For å unngå disse problemstillingene mener Oslo politidistrikt det må utformes en regel hva gjelder sletting hvor det ikke legges opp til nye vurderinger, men tvert i mot en absolutt slettefrist som inntreffer på et gitt tidspunkt.

Politidirektoratet støtter i utgangspunktet at det oppstilles en endelig frist for sletting av sperrede opplysninger. I likhet med Kripos og Oslo politidistrikt, mener imidlertid også Politidirektoratet at en slik frist reiser flere spørsmål som bør vurderes grundig i det videre arbeidet.

Politidirektoratet er for øvrig enig med Kripos og Oslo politidistrikt i at det ikke kan være slik at en domfelts død skal utløse sletting dersom øvrige mistenkte/siktede/domfelte fremdeles er i live. Det må således være dødstidspunktet for lengstlevende som må være utgangspunktet for fristberegningen. Politidirektoratet støtter også uttalelsen fra Kripos om at det ikke må vedtas en bestemmelse som medfører at opplysninger slettes før saken er oppklart eller på annen måte avgjort på saksnivå, eksempelvis ved foreldelse.

Sletting av opplysninger som åpenbart er uten tilknytning til saken ved rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning

Selv om det som hovedregel foreslås sperring av opplysninger fra kommunikasjonskontroll, skal det fortsatt være slik at opplysninger som det ikke finnes grunn til å beholde skal slettes, jf. høringsnotatet punkt 5.4.1. Departementet foreslår i prf. ny § 25-4 første og annet ledd begge annet punktum at opplysninger som åpenbart er uten tilknytning til saken skal slettes når saken er avgjort ved rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning. Som eksempler på opplysninger som åpenbart vil være uten tilknytning til saken nevner departementet der andre enn de mistenkte benytter en avlyttet telefon til private samtaler som åpenbart ikke har tilknytning til saken. Et annet eksempel de nevner er spillefilmer som den mistenkte har lastet ned for underholdning.

Etter gjeldende strpl. § 216 g skal opplysninger som ikke har betydning for foreleggelsen eller etterforskningen av straffbare forhold "snaest mulig" slettes. Vest politidistrikt uttaler at de støtter at fristen for vurdering av sletting flyttes til tidspunktet for når saken er rettskraftig avgjort/henleggelsen er endelig, men distriktet mener i tillegg at sletting kun skal skje for samtaler omfattet av bevisforbudet i § 216 g bokstav b. Vest politidistrikt uttaler videre at de mener at hovedregelen bør være sperring av opplysninger. Det vil etter deres syn være svært vanskelig å vurdere på forhånd hvilke opplysninger som kan få betydning ved en gjenopptakelse eller gjenåpning av en straffesak. Dette taler med tyngde for at opplysninger sperres og ikke slettes. Det vil bedre ivareta rettssikkerheten til en mistenkt, samt hensynet til å få en sak best mulig opplyst. Politidistriktet mener at sletting først bør finne sted når adgangen til å gjenoppta eller gjenåpne en sak ikke lenger er tilstede.

Vest politidistrikt synes dermed å mene at alle opplysninger fra kommunikasjonskontroll, bortsett fra opplysninger omfattet av bevisforbudet i strpl. § 216 g bokstav b, skal sperres ved rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning, og at opplysninger ikke skal slettes på dette tidspunktet. Videre påpeker distriktet at endringen av sletteplikten fra å omfatte opplysninger uten betydning til "opplysninger som åpenbart er uten tilknytning til saken" vil kunne medføre vanskelige vurderinger, da en etterforskning kan endre seg mye etter hvert som den skrider frem. Distriktet antar at få samtaler vil bli slettet, eller markert som åpenbart uten tilknytning til saken, underveis i etterforskning. Dette vil medføre en stor gjennomgang og "ryddejobb" når saken til slutt er rettskraftig avgjort. Kommunikasjonskontroll kan gi en enorm mengde opplysninger, og en sletteplikt slik som foreslått kan bli for ressurskrevende. Vest politidistrikt er av den oppfatning at personvern hensyn vil være ivarettatt uten en slik sletteplikt, da opplysningene vil bli sperret.

Også Oslo politidistrikt påpeker at det er for tidlig å slette den innhentede informasjonen på tidspunktet for rettskraftig dom/henleggelsesbeslutning. Distriktet mener at rettssikkerhetshensyn taler mot forslaget, og viser til høringsnotatet punkt 5.1.1 og 5.1.2 der det uttales: "Det er i praksis meget vanskelig å vurdere hva som vil kunne få betydning ved en eventuell fremtidig gjenåpning, og dette innebærer stor fare for at man sletter opplysninger som kunne ha betydning for en eventuell senere rettslig vurdering av saken".

Oslo politidistrikt uttaler også følgende:

"Det at påtalemyndigheten ensidig skal foreta vurderingen av sletting, gjør forslaget også betenkelig av hensyn til kravet om rettfærdig rettergang i EMK artikkel 6. OPD finner grunn til å minne om at Høyesteretts praksis etter gjeldende strpl § 216g har slått fast at sletting ikke kan skje før forsvarer har fått innsyn i materialet. Dette er et synspunkt som ikke bare gjør seg gjeldende frem til rettskraftig dom eller henleggelse, men også i forbindelse med gjenopptakelsesbegjæringer. Det er ikke uvanlig at en domfelt person endrer strategi mellom rettsinstanser og i forbindelse med gjenopptakelse, og fremmer nye faktiske anførsler som ikke har vært tema under tidligere behandlinger av saken. Ikke sjelden engasjeres det privatetterforskere og nye forsvarere som skal "snu alle steiner". Dersom påtalemyndigheten ensidig har slettet det man mener er uten tilknytning til saken, er det ingenting som hindrer den domfelte fra å anføre at det slettede materialet inneholdt bevis som ville støttet hans nye anførsler. Dette vil kunne gi grobunn for spekulasjoner og teorier om hvilke motiver politiet og påtalemyndigheten har hatt. Dette kan i seg selv gi grunnlag for gjenopptakelsesbegjæringer som kunne vært unngått. I tillegg kan slike spekulasjoner – uansett hvor urimelige de måtte være – skade politiets og påtalemyndighetens omdømme hos allmennheten."

I likhet med Vest politidistrikt, påpeker også Oslo politidistrikt at forslaget er svært problematisk rent praktisk og ressursmessig. Forslaget forutsetter at påtalemyndigheten på tidspunktet for rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning, skal ta stilling til hvilke opplysninger som er "åpenbart uten tilknytning til saken" og dermed skal slettes. Dette krever en full gjennomgang av alt materiale fra kommunikasjonskontrollen som ikke er ført som bevis. Distriktet påpeker at det ikke er mulig kun å basere denne avgjørelsen på vurderinger (f.eks. i form av digital merking av samtaler) som er gjort på et tidligere punkt i saken, da bevisbildet kan ha endret seg etter den tid. Hva som er uten tilknytning til saken må vurderes på det tidspunktet sletting skal skje og det bevisbildet som da foreligger, hvis ikke risikerer man å slette materiale som likevel viser seg å angå saken. Dette må gjøres ved å gå gjennom

samtale for samtale og tekstmelding for tekstmelding. Omfanget av materialet som må gjennomgås medfører at arbeidet som bestemmelsen legger opp til vil ta store ressurser hos politi og påtalemyndighet. Oslo politidistrikt påpeker også at politi og påtalemyndighet – med sin nåværende kapasitet – ikke har praktiske muligheter til å foreta de vurderingene som lovforslaget legger opp til.

Politidirektoratet vil bemerke, slik vi også gjør i vårt hørings svar til ny straffeprosesslov § 20-6, at det innhentede materialet i de saker dette gjelder har et svært stort omfang og må ofte tolkes, slik at de vurderinger loven legger opp til vanskelig vil kunne la seg gjennomføre. Vi mener reglene for sletting må utformes mer skjematisk slik at de skaper forutsigbarhet og kan praktiseres uten en betydelig arbeidsinnsats og skjønnsutøvelse.

Til punkt 7 Bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll

Departementet foreslår endring i strpl. § 216 i hvor opplysninger kan brukes "som ledd i forebyggingen eller etterforskningen av et straffbart forhold, herunder i avhør av mistenkte".

Som Innlandet politidistrikt bemerker så er strpl. § 261 i en komplisert bestemmelse som har voldt adskillige problemer i det praktiske rettsliv. Politidistriktet viser til at departementet uttaler i høringsnotatet at bokstav a forutsetter at opplysningene skal brukes innad i politiet til dette formålet (etterforskning) og ikke videreformidles, samt at opplysningene ikke kan brukes i avhør av andre enn de mistenkte. Innlandet politidistrikt mener at dette ikke er en korrekt forståelse av gjeldende rett for så vidt gjelder kommunikasjonskontroll som er tatt i bruk i åpen etterforskning.

Kripos stiller også spørsmål ved om den foreslåtte endringen beror på en misforståelse av gjeldende § 216 i. Kripos viser til at høringsnotatet i punkt 7.3 synes å forutsette at § 216 i regulerer bruk av opplysninger utad (eksternt), som er riktig forståelse av gjeldende rett. Kripos stiller spørsmål ved hvorvidt en korrekt forståelse er lagt til grunn i høringsnotatet punkt 7.4 der det fremgår at bokstav a "[...]forutsetter at opplysningene skal brukes innenfor politiet til dette formål [etterforskning] og ikke videreformidles". Kripos skriver at den foreslåtte utvidelsen av bestemmelsen til å omfatte bruk til "forebygging", oppfattes å forutsette en tilsvarende begrensning. Det er videre vist til at høringsnotatet benytter ordet "internt" om det tilfelle at politiet bruker overskuddsinformasjon fra en sak til etterforskning av et annet straffbart forhold. Kripos viser til at dersom departementet mener å kodifisere eller endre politiets adgang til å bruke opplysningene internt, kan det ikke gjøres ved å endre unntakene i § 216 i. For nærmere redegjørelse viser vi til hørings svaret fra Innlandet politidistrikt og fra Kripos.

Departementet har ikke foreslått endringer knyttet til bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll som ledd i etterforskning. Politidirektoratet er imidlertid enig med Innlandet politidistrikt i at forarbeidene knyttet til dette pågående lovarbeidet kan bli å anse som etterarbeider som må tillegges vekt ved tolkningen av regelverket. Regelen i strpl. § 216 i første ledd tredje punktum bokstav a bør derfor utlegges korrekt i proposisjonen.

Kripos påpeker videre at når det gjelder adgangen til bruk av overskuddsinformasjon har departementet i høringsnotatet punkt 7.4 og utkast til ny prf. § 25-4 fjerde ledd åpnet for at slike opplysninger "kan overføres andre saker innenfor rammen av straffeprosessloven § 216 i". Departementet viser til Metodekontrollutvalget (NOU 2009: 15 pkt. 24.6.2) som begrunnelse for å stille krav om sakstilknytning. Kripos mener at kravet uttrykker en for

snever adgang til å bruke overskuddsinformasjon og viser til at gjeldende § 216 i åpner for lagring og bruk av opplysninger til visse formål, men oppstiller ikke et krav om sakstilknytning.

I likhet med Kripos foreslår Politidirektoratet derfor at teksten i § 25-4 endres fra "andre saker" til "andre formål". Teksten blir da følgende:

Før sperring eller sletting etter første til tredje ledd finner sted kan opplysninger fra kommunikasjonskontroll overføres til andre formål innenfor rammen av straffeprosessloven § 216i....

Til punkt 8 Forslag til endringer i kommunikasjonskontrollforskriften

Politidirektoratet støtter uttalelsen til Kripos om at kommunikasjonskontrollforskriften bør benytte samme formuleringer/begreper som det øvrige regelverket. I forslaget til ny § 9 første og andre ledd foreslår vi derfor at formuleringene "data, opptak og gjengivelser" endres til "opplysninger fra kommunikasjonskontroll" og at begrepene "tilintetgjøres" og "tilintetgjort" endres til henholdsvis "slettes" og "slettet". I tillegg ber vi departementet om å vurdere om også alternativet sperring bør fremgå av kommunikasjonskontrollforskriften § 7 første ledd nr. 9, slik at det ikke kun er opplysninger om sletting som skal fremgå av protokollen.

Til pkt 9. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Det fremkommer av høringsnotatet at forslagene vil medføre behov for enkelte tilpasninger i teknisk utstyr. Oslo politidistrikt påpeker imidlertid at når det gjelder administrative konsekvenser vil forslagene som høringen fremmer medføre en økt kostnad hovedsakelig på grunn av betydelig merarbeid i form av økt personell til å utføre de pålagte oppgavene. Slik det fremgår av punkt 5 over, oppstiller høringsnotatet to krav om sletting i forslag til ny prf. § 25-4 som kan medføre at det legges opp til nye vurderinger som kan være praktisk vanskelige for politiet å gjennomføre uten betydelig tidsbruk. Det gjelder for det første kravet om sletting av sperrede opplysninger når de ikke lenger er nødvendige for formålet (gjenopptakelse/gjenåpning eller siktedes legitime interesse/erstatningskrav). Videre gjelder det kravet om sletting av opplysninger som åpenbart er uten tilknytning til saken.

En beregning av økt ressursbruk ved forslagene vil vi eventuelt måtte komme tilbake til.

3. Øvrige merknader

Dataavlesning

Når det gjelder dataavlesning (punkt 5.4.2 og 7.1) er Politidirektoratet enig med departementet i at man bør ha en bedre oversikt over hvordan dette tvangsmiddelet vil virke i praksis før man eventuelt foreslår særlige regler om oppbevaring og sletting eller en eventuell innskjerping i reglene om bruk av overskuddsinformasjon.

Behandling av opplysninger innhentet som ledd i internasjonal rettslig bistand

Vi viser til høringssvaret fra Kripos side 6 hvor de tar opp spørsmålet om hvordan vi skal behandle opplysninger innhentet gjennom bistand til utenlandske myndigheter i medhold av utleveringsloven § 24, ved bruk av kommunikasjonskontroll, romavlytting og/eller dataavlesning. Bistanden skal utføres i overensstemmelse med norsk lov, jf. domstolloven § 46 tredje ledd. Kripos imøteser en avklaring av rekkevidden til domstolloven.

Bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll – omsubsummeringstilfellene

Økokrim påpeker at i høringsnotatet punkt 2.3 om gjeldende strpl. § 216 g omtales bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll i forhold til andre straffbare forhold enn det som begrunner kontrollen. Notatet berører ikke direkte omsubsumeringstilfellene, det vil si de tilfellene der forholdet som ga grunnlag for kontrollen viser seg ikke å føre frem, men at forholdet i stedet rammes av andre (og mindre alvorlige) bestemmelser. Som eksempel fra Økokrims saker kan nevnes at et korrupsjonsforhold senere viser seg å være et utoskapsforhold. Hvordan overskuddsinformasjon skal håndteres i omsubsumeringstilfellene kunne med fordel ha vært nærmere omtalt i høringsnotatet.

Problemstillinger som omfattes av forslaget til ny straffeprosesslov

Opplysninger som omfattes av vitneforbud eller vitnefritak (nærståendeamtaler og advokatsamtaler) reiser mange prinsipielle rettslige og praktiske problemstillinger, også problemstillinger som høringsnotatet ikke berører. For å unngå å gripe inn i arbeidet med ny straffeprosesslov foreslår departementet at man beholder en formulering som reflekterer innholdet i gjeldene § 216 g på dette punktet. Politidirektoratet går derfor ikke nærmere inn på dette spørsmålet, men vi viser til høringssvaret fra Økokrim, Oslo, Vest og Innlandet politidistrikter i denne høringen, samt til Politidirektoratets hørings svar til forslaget til ny straffeprosesslov § 20–5.

Straffeprosessutvalget har foreslått innskjerpinger i adgangen til bruk av overskuddsinformasjon, blant annet at overskuddsinformasjon kun kan benyttes i straffesak om overtredelser av straffebud som kan medføre fengsel i 2 år. Forslagene omfattes ikke av denne høring og kommenteres derfor ikke. Vi viser til hørings svaret fra Oslo politidistrikt og Politidirektoratets hørings svar til forslag til ny straffeprosesslov § 20-7.

4. Avslutning

Avslutningsvis vil vi bemerke at reglene om sletting og behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonskontroll er kompliserte og det er krevende å overskue både rettslige og praktiske konsekvenser av endringer i regelverket. Vi er derfor enig med Kripos som anbefaler at man i det videre arbeidet med et endelig lovforslag foretar en meget grundig vurdering av forslagenes konsekvenser.

Med hilsen

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Kristine Wigmostad Blikom
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandlere:
Bente Lovise Storruste
Kristine Wigmostad Blikom

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

INNLANDET POLITIDISTRIKT

Deres referanse:

Vår referanse:

Sted, Dato

15.12.2017

HØRING – BEHANDLING AV OVERSKUDDSDINFORMASJON FRA KOMMUNIKASJONSKONTROLL MV.

Innledning

Vi viser til Politidirektoratets e-post av 31. oktober d.å. og avgir med dette høringsuttalelse fra Innlandet politidistrikt. Våre merknader er begrenset til de få punkter hvor vi har innvendinger til departementets forslag til lov- og forskriftsendring.

Til pkt. 6 ("Opplysninger som omfattes av vitneforbud eller vitnefritak etter strpl. §§ 117 til 120 og 122")

Departementet har foreslått en regel hvor opplysninger undergitt bevisforbud skal slettes, med mindre den beskyttede person mistenkes for en straffbar handling som kunne ha gitt selvstendig grunnlag for kommunikasjonskontrollen. Det fremgår av høringsnotatet at departementets forslag er ment å "reflektere[...] innholdet i gjeldende § 216 g på dette punkt".¹

Det samme har vært Straffeprosessutvalgets intensjon med hensyn til dets utkast til § 8-6 tredje ledd, og hvor det er angitt at det ikke gjelder bevisforbud hvis noen som er nevnt i bestemmelsen med skjellig grunn mistenkes å være medskyldig i det straffbare forhold. I utredningen er det uttalt at bestemmelsen "viderefører gjeldende rett, men gir et klarere og mer generelt uttrykk for regelen" enn straffeprosessloven § 204 annet ledd, og at mistankekravet "sikrer en viss kontroll, og [...] innebærer at ikke enhver mistanke er tilstrekkelig for unntak fra bevisforbud".²

Etter vårt syn er Straffeprosessutvalgets forståelse av gjeldende rett ikke korrekt. Det kan ikke legges til grunn noe krav om skjellig grunn til mistanke for unntak fra bevisforbud etter gjeldende rett, hverken hva gjelder beslag eller kommunikasjonskontroll mv. Tvert imot følger det av HR-2016-1086-U avsnitt 32 at det ikke kan kreves en slik grad av mistanke mot den

---

¹ Side 19.

² NOU 2016:24 side 577.

INNLANDET POLITIDISTRIKT

Post: Postboks 355, 2303 Hamar
E-post: post.innlandet@politiet.no

Tlf.: 62539000
Faks: 62539010

Org. nr.: 983997953
www.politi.no

beskyttede person i denne sammenheng. Som det fremgår av nevnte kjennelse – og som gjaldt såkalte advokatsamtaler – er reglene om beskyttelse av klientkommunikasjon ikke begrunnet i hensynet til advokaten, men i klientens behov for å kunne søke rettslig bistand i fortrolighet.

Det fremstår som uklart om departementets lovforståelse er sammenfallende med Straffeprosessutvalgets med hensyn til hvorvidt det etter gjeldende rett må kreves skjellig grunn til mistanke mot den beskyttede person. Vi vil uansett sterkt fraråde å oppstille et krav om skjellig grunn til mistanke, da dette vil ha uheldige konsekvenser for bevis tilgangen. Er det først etablert en mistanke mot for eksempel en advokat, bør det anses legitimt for påtalemyndigheten å undersøke materialet, og det uavhengig av mistankens styrke.

Vi ser det også som unaturlig å kreve at mistanken skal knytte seg til et straffbart forhold som kan begrunne metodebruken. Etter vårt syn er det riktig å se unntaket fra sletteplikten i sammenheng med den utvidede adgangen til å benytte overskuddsinformasjon som bevis for den dømmende rett, slik også departementet gjorde i 2013.³

Til pkt. 7 ("Bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll")

Straffeprosessloven § 216i er en komplisert bestemmelse som har voldt adskillige problemer i det praktiske rettsliv. Paragrafens første ledd tredje punktum – og som regulerer unntakene fra taushetsplikten angitt i første og annet punktum – kan i realiteten deles opp i tre vesensforskjellige deler:

- Regulering av skillet mellom såkalt skjult og åpen fase av den delen av etterforskningen som knytter seg til kommunikasjonskontroll, jf. bokstav a⁴
- Regulering av adgangen til å benytte opplysninger fra kommunikasjonskontroll som bevis for den dømmende rett, jf. bokstav b-d
- Ulike hjemler for bruk/utlevering av opplysninger til andre formål, jf. bokstav e-i

Departementet uttaler i høringsnotatet at bokstav a "forutsetter at opplysningene skal brukes *innenfor politiet* til dette formålet [dvs. etterforskning], og ikke videreformidles", og at dette fremgår av at det er spesielt angitt at opplysningene kan brukes til avhør av de mistenkte. Videre uttaler departementet at opplysningene ikke kan brukes i avhør av andre enn de mistenkte.⁵ Dette er etter vårt syn ikke en korrekt forståelse av gjeldende rett for så vidt gjelder kommunikasjonskontroll som er tatt i bruk i åpen etterforskning, jf. nedenfor.

I utgangspunktet gjelder taushetsplikten i straffeprosessloven § 216i når det er begjært, besluttet, iverksatt og/eller gjennomført kommunikasjonskontroll. På dette stadium skal materialet dessuten graderes "strengt fortrolig" etter beskyttelsesinstruksen.⁶ Dersom opplysninger fra kontrollen blir benyttet innenfor rammen av § 216i – for eksempel etter første ledd tredje punktum bokstav a i forbindelse med åpen etterforskning av en konkret straffesak – oppheves taushetsplikten etter bestemmelsen for så vidt gjelder disse opplysningene (ofte kalt nedgradering), mens den er i behold for den øvrige delen av materialet.⁷ Ved

³ Prop. 147 L (2012-2013) side 178.

⁴ Bestemmelsen må på dette punkt suppleres av Rt. 2005 side 1137, og hvor det ble lagt til grunn at det samlede materiale fra kommunikasjonskontroll tilhører "sakens dokumenter" når tiltale tas ut, uaktet om det er blitt brukt.

⁵ Side 21-22.

⁶ Riksadvokatens rundskriv nr. 2/1987 pkt. 6.

⁷ Tor-Geir Myhrer, Personvern og samfunnsforvar (2001) side 163.

nedgradering "overtar" politiregisterloven § 23 flg. reguleringen av taushetsplikten.⁸ En konsekvens av dette er at dokumenter som inneholder opplysninger om eller fra bruk av kommunikasjonskontroll ikke inngår i saksdokumentene på etterforskningsstadiet, med mindre opplysningene er tatt i bruk under etterforskningen.⁹ Opplysninger er i denne sammenheng "tatt i bruk" når de er journalført, forelagt mistenkte i politiavhør eller fremlagt i rettsmøte.¹⁰ Det er kun den delen av materialet som er blitt brukt som blir en del av sakens dokumenter i denne situasjon.¹¹

Dersom opplysninger fra kommunikasjonskontroll blir nedgradert – for eksempel i form av at mistenkte blir konfrontert med dem i politiavhør – reguleres ikke den videre bruken av de aktuelle opplysningene av straffeprosessloven § 216i. Da er det politiregisterloven § 23 flg. som gjelder, og det følger av § 26 at opplysningene kan benyttes ubegrenset til etterforskning, herunder i politiavhør av vitner. Dette standpunktet styrkes av den omstendighet at materiale fra kommunikasjonskontroll kan benyttes som bevis for den dømmende rett. Slik bruk må ha den konsekvens at vitner kan foreholdes de aktuelle opplysninger i retten. Da er det meningsløst at de ikke kan foreholdes de samme opplysninger i politiavhør. Videre har Høyesterett lagt til grunn at plikten til å tilintetgjøre såkalte nærståendesamtaler bortfaller når den mistenkte i den avlyttede samtalen begår en straffbar handling mot den nærstående og sistnevnte samtykker i at materialet blir benyttet.¹² I en slik situasjon må det være åpenbart at den nærstående kan forklare seg som vitne om de truslene vedkommende er blitt utsatt for.

Riktignok uttales det i forarbeidene til lov av 5. juni 1992 nr. 52 – og hvor en begrenset adgang til å eksponere opplysninger fra kommunikasjonskontroll for mistenkte ble introdusert for første gang – at det følger av formuleringen "herunder i avhør av de mistenkte" at det ikke er meningen at utenforstående vitner skal kunne konfronteres med slike opplysninger.¹³ Ved samme lovendring ble det imidlertid innført regler om bevisforbud for opplysninger fremskaffet ved kommunikasjonskontroll, samt om at mistenkte/tiltalte ikke skulle ha rett til dokumentinnsyn i opplysninger om og fra slik kontroll. På begge disse områder er rettsstilstanden som kjent blitt vesentlig endret ved senere lovendringer og høyesterettspraksis. Denne utviklingen har ført til at nevnte motivuttalelse har mistet sin betydning.

Nå har ikke departementet foreslått endringer knyttet til bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll som ledd i etterforskning. Imidlertid vil forarbeidene knyttet til det pågående lovarbeidet bli å anse som etterarbeider som må tillegges enn viss vekt ved tolkningen av regelverket. Regelen i straffeprosessloven § 216i første ledd tredje punktum bokstav a bør derfor utlegges korrekt i proposisjonen.

Med hilsen

Johan Brekke
politimester

Kjell Kr. Ukkelberg
fungerende påtaleleder

---

⁸ Ingvild Bruce og Geir Sunde Haugland, *Skjulte tvangsmidler* (2014) side 284.

⁹ Prop. 147 L (2012-2013) side 59-60.

¹⁰ NOU 2009:15 side 290.

¹¹ Rt. 2007 side 1251 og Rt. 2008 side 378 avsnitt 36.

¹² HR-2016-644-A avsnitt 54.

¹³ Ot.prp. nr. 40 (1991-1992) side 43

Politidirektoratet

NCIS Norway

per e-post

Deres referanse:
201704087

Vår referanse:
201701456

Sted, dato
Oslo, 18.12.2017

HØRINGSSVAR FRA KRIPOS – BEHANDLING AV OVERSKUDDSFRAKUNNINGSINFORMASJON FRA KOMMUNIKASJONSKONTROLL MV.

1. Innledning og avgrensning

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat om behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonskontroll mv., samt e-post fra Politidirektoratet. Kripos er gitt høringsfrist til 18. desember d.å.

Kripos har tidligere, i ulike sammenhenger, gitt innspill til reglene om sletting og behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonskontroll. Vårt arbeid med høringen har vist at dette er et område hvor det er krevende å overskue rettslige og ikke minst praktiske konsekvenser av å gjøre endringer i regelverket. Vi anbefaler derfor at man i det videre arbeidet med et endelig lovforslag fortsatt tar seg tid til en særlig grundig vurdering av forslagenes konsekvenser. Vårt hørings svar er søkt avgrenset mot spørsmål som ikke direkte omfattes av høringsnotatet, men vi nevner likevel enkelte tilgrensende problemstillinger vi mener det er hensiktsmessig å få avklart. Høringsnotatet har "behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonskontroll mv" som overskrift. De endringer som foreslås angår i vesentlig grad behandling av andre opplysninger enn "overskuddsinformasjon" i begrepet alminnelige betydning. Sentrale deler av forslaget regulerer behandling av opplysninger som har relevans nettopp for det forhold som begrunnet tvangsmiddelbruken. I så henseende synes overskriften noe misvisende.

Kripos har avgitt høringsuttalelse til NOU 2016: 24, via Politidirektoratet. Uttalelsen omfatter blant annet reglene om bevis, bevisforbud og bevisavskjæring. Vi merker oss at departementet ikke har til hensikt å foreslå endringer i bevisforbudsreglene nå. Slik vi forstår høringsnotatet, skal dette utstå til oppfølgingen av NOU 2016: 24. Høringsnotatet omhandler hvordan opplysningene skal behandles etter at det først er tatt stilling til om opplysningene omfattes av bevisforbudsreglene, og etter at det for øvrig er bragt på det rene

Kripos

Post: Pb. 8163 Dep., 0034 Oslo
Besøk: Brynsalléen 6, 0667 Oslo
www.politi.no/kripos

Telefon: (+47) 23 20 80 00
Telefaks: (+47) 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org. nr: 974 760 827

om opplysningene er brukt som bevis eller ikke. I det følgende drøftes derfor ikke hvilke opplysninger som er eller bør være undergitt bevisforbud og som av den grunn skal slettes.

Gjennom våre tidligere innspill til departementet har vi gitt uttrykk for at unntaket fra hovedregelen om at straffesaksinformasjon ikke skal slettes bør komme direkte til uttrykk gjennom 216 g, og ikke ved endringer i politiregisterloven. Dette fordi det dreier seg om behandling av opplysninger i straffesak. Vi registrerer at departementet nå foreslår en lovteknisk løsning hvor vesentlige deler av § 216 g likevel overføres til politiregisterloven med forskrift, mens resten beholdes i en revidert § 216 g. Vi er fortsatt av den oppfatning at dette ikke er den beste lovtekniske løsningen, men konsentrerer oss i det følgende om den konkrete utformingen av lovforslaget. Dersom regler om sperring og sletting inntas i politiregisterforskriften, er kapittel 25 den mest hensiktsmessige plasseringen, som foreslått av departementet. Dette fordi opplysningene de facto er en del av straffesakens dokumenter. Uavhengig av hvor bestemmelsene plasseres, er det etter Kripós' vurdering nødvendig å foreta enkelte endringer i ordlyden før en eventuell lovendring vedtas.

2. Opplysninger fra kommunikasjonskontroll

Vi registrerer at departementet nå benytter "opplysninger fra kommunikasjonskontroll" som et samlebegrep, jf. forslaget til politiregisterloven § 50 nytt tredje ledd. Det mener vi er en god løsning. I NOU 2016: 24 foreslås "sakens opplysninger" brukt som uttrykk for innsynsrettens gjenstand, i stedet for "sakens dokumenter", som benyttes i gjeldende straffeprosesslov. Vi har i vår høring til NOU 2016: 24 også støttet dette forslaget. Formuleringen "opplysninger fra kommunikasjonskontroll" vil blant annet klargjøre at gjenstanden for sperring/sletting omfatter og er avgrenset til de opplysninger som er innhentet ved kommunikasjonskontrollen.

3. Endring i straffeprosessloven § 216 i første ledd tredje punktum bokstav a)

Kripós har merket seg den foreslåtte endringen i straffeprosessloven § 216 i første ledd, tredje punktum, bokstav a), hvoretter opplysninger fra kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesning kan brukes "[...] som ledd i forebyggingen eller etterforskningen av et straffbart forhold [...]". Vi stiller spørsmål ved om den foreslåtte endringen beror på en misforståelse av gjeldende § 216 i. I høringsnotatet punkt 7.3 synes det forutsatt at straffeprosessloven § 216 i regulerer i hvilken grad opplysninger innhentet ved skjulte tvangsmidler kan brukes *utad* (eksternt). Det er riktig forståelse av gjeldende rett. Uhindret av § 216 i kan politiet formidle og bruke opplysningene *internt* i den polisære virksomheten, dersom det kan skje uten at opplysningene meddeles utenforstående¹. Til tross for departementets forståelse i punkt 7.3, uttales i punkt 7.4 at bokstav a "[...]forutsetter at opplysningene skal brukes innenfor politiet til dette formål [etterforskning] og ikke videreformidles". Den foreslåtte utvidelse av bestemmelsen til å omfatte bruk til "forebygging", oppfattes å forutsette en tilsvarende begrensning. Forslaget bygger i så tilfelle på det vi oppfatter som en uriktig forståelse av gjeldende rett.

---

¹ Se også Bruce/Haugland: *Skjulte tvangsmidler* (2014), side 281.

I høringsnotatet benyttes ordet "internt" om det tilfelle at politiet bruker overskuddsinformasjon fra en sak til etterforskning av et annet straffbart forhold. Fra side 8, siste avsnitt, hitsettes:

Strpl. § 216 i begrenser ikke bruken av opplysningene internt i politiet, jf. Prop. 147 L (2012-2013) kapittel 5.1.5. Det innebærer at overskuddsinformasjon fremkommet ved kommunikasjonskontroll kan benyttes internt til etterforskning av andre straffbare forhold, uavhengig av om disse er av en slik karakter at de kunne begrunnet kontrollen.

I høringsnotatet side 22, annet avsnitt, omtales bruk av overskuddsinformasjon til forebygging:

Departementet foreslår derfor at politiets nåværende adgang til bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll til forebygging uten å formidle disse til utenforstående synliggjøres gjennom en henvisning i § 216 i bokstav a. Det understrekes at dette ikke er ment å gi politiet større adgang til videreformidling av opplysninger fra kommunikasjonskontroll for forebyggingsformål.

Verken forebyggende virksomhet eller etterforskning foregår "internt" i politiet. Straffeprosessloven § 216 i er en bestemmelse om særskilt taushetsplikt *utad*. Tredje punktum, bokstav a) – i), er unntak fra taushetsplikten i første og annet punktum, og regulerer i hvilken utstrekning opplysningene kan brukes utad². Dersom departementet mener å kodifisere eller endre politiets adgang til å bruke opplysningene internt, kan det ikke gjøres ved å endre unntakene i § 216 i.

Det er også behov for å avklare forholdet mellom § 216 i første ledd, tredje punktum, bokstav a) og samme punktum bokstavene e) og f). Lagt til grunn at forslaget til ny bokstav a) – i henhold til vår lovforståelse – vil gi adgang til ekstern bruk til forebygging og etterforskning, kan Kripos ikke se at det er behov for å beholde hverken bokstav e) eller bokstav f). Politiets mulighet til å handtere de situasjonene som omfattes av bokstavene e) og f) ved ekstern bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll, antas da å være ivarettatt gjennom å innta forebyggingsalternativet i bokstav a). For øvrig kan gjeldende bokstav f) også i dag forstås å regulere ekstern bruk av slike opplysninger i forebyggende virksomhet³.

Departementet foreslår å også endre § 216 i, første ledd, tredje punktum, fra "Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene brukes" til "Opplysningene kan likevel brukes til følgende formål". Vi mener det er unødvendig å endre ordlyden. Gjeldende formulering klargjør at det som følger av bokstav a) – h) er positivt angitte unntak fra hovedregelen om taushetsplikt.

4. Sperring og sletting

I utkastet legges det opp til at politiet blant annet kan bruke overskuddsinformasjon fra en sak til etterforskning av et annet straffbart forhold, samtidig som de samme opplysningene sperres i den opprinnelige saken (det vil si saken opplysningene er innhentet i). Kripos har merknader til bruken av begrepet "sperring".

² Se også Bruce/Haugland: *Skjulte tvangsmidler* (2014), side 285.

³ Jf. Bruce/Haugland: *Skjulte tvangsmidler* (2014) side 296, jf. Ot.prp. nr. 64 (1998-99), side 76.

Sperring er i politiregisterloven § 2 nr. 10 definert som "markering av lagrede opplysninger i den hensikt å begrense den fremtidige behandlingen av disse opplysningene". Det følger av politiregisterforskriften § 15-2 at opplysninger som er sperret, skal holdes adskilt. Det gis noe veiledning om hva som ligger i begrepet "holdes adskilt" i forarbeidene til politiregisterforskriften⁴, hvor det fremkommer at såkalt "logisk adskillelse" fra andre opplysninger er tilstrekkelig. Hva et slikt logisk skille skal innebære utdypes ikke. Kripos legger til grunn at dersom opplysningene ikke lenger er søkbare på ordinær måte og underlegges formålsstyrt tilgangsbegrensning, vil dette oppfylle kravet til logisk adskillelse.

Hva gjelder adgangen til bruk av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesning, har departementet i utkast til ny politiregisterforskrift § 25-4 fjerde ledd åpnet for at slike opplysninger kan "overføres til andre saker" innenfor rammen av straffeprosessloven § 216 i før sperring eller sletting. Departementet har vist til uttalelsene fra Metodekontrollutvalget i NOU 2009: 15 punkt 24.6.2 som begrunnelse for å stille et krav om sakstilknytning.

Kripos mener kravet uttrykker en for snever adgang til å bruke overskuddsinformasjon. Gjeldende § 216 i åpner for lagring og bruk av opplysninger til visse *formål*, men oppstiller ingen krav om sakstilknytning. Fra Rt. 2014 side 1105 ("Acta") pkt. 37 hitsettes følgende:

[...]Bestemmelsene om sletting kan derfor ikke lenger tas helt på ordet. De må suppleres med § 216i, som *forutsetningsvis* gir hjemmel for fortsatt lagring av materiale innhentet ved kommunikasjonskontroll, i den utstrekning dette skjer med sikte på senere bruk av materialet innenfor rammen av § 216i, jf. til sammenligning Rt. 1991 side 1018.

Metodekontrollutvalgets uttalelser om overføring av opplysninger til annen sak⁵, er utelukkende knyttet til bruk av overskuddsinformasjon til formålet *etterforskning av andre saker*, der det er naturlig å benytte begrepet "sak". Hva gjelder bruk av overskuddsinformasjon til andre formål etter § 216 i, er det for flere situasjoner ikke naturlig å benytte dette begrepet. For å klargjøre at deler av de formål som omfattes av § 216 i ikke er naturlig å karakterisere som "saker" foreslås følgende utforming av politiregisterforskriftens § 25-4 fjerde ledd:

Før sperring eller sletting etter første til tredje ledd finner sted kan opplysninger fra kommunikasjonskontroll overføres og brukes til andre formål innenfor rammen av straffeprosessloven § 216i [...].

Både i forslaget til politiregisterloven § 50 nytt tredje ledd og i politiregisterforskriften ny § 25-4 første ledd brukes formuleringen "fremlagt som bevis i saken". For å klargjøre at unntaket gjelder alle opplysninger som er brukt i saken, både under etterforskningen og iretteføringen, foreslås ordlyden endret til "brukt i saken". I praksis vil opplysninger fra kommunikasjonskontroll bli brukt og inngå i flere av straffesakens dokumenter, for eksempel i avhørsrapporter, politirapporter påtegningsdokumenter, rettsbøker mv. Det vil i disse tilfellene etter vår vurdering ikke fremstå naturlig å karakterisere slik bruk av opplysningene som "fremlagt som bevis i saken", jf departementets forslag. Samtidig er det klart at slike saksdokumenter ikke

⁴ PRE-2013-09-20-1097 Politiregisterforskriften punkt 5.4.4.3.

⁵ NOU 2009: 15, punkt 24.6.2, siste avsnitt.

skal sperres eller slettes, men blir å oppbevare sammen med sakens øvrige dokumenter, jf politiregisterforskriften § 25-3.

Kripos støtter forslaget om en endelig frist for sletting av sperrede opplysninger. I høringsforslaget er fristen angitt til fem år etter siktedes død. En slik frist reiser imidlertid flere spørsmål som bør underlegges en grundig vurdering i det videre arbeidet.

Et spørsmål er hvordan sletteplikten skal praktiseres der man har saker med flere mistenkte/siktede/domfelte. Det kan eksempelvis ikke være slik at en domfelts død skal utløse sletting dersom øvrige mistenkte/siktede/domfelte fremdeles er i live. Her må eventuelt dødstidspunktet for lengstlevende etter vår vurdering være utgangspunktet for fristberegningen.

Et annet spørsmål er hvordan sletteplikten skal praktiseres der en sak henlegges på personnivå men fortsatt er uopplært på saksnivå. Det kan eksempelvis være slik at en mistenkt/siktet får sin sak henlagt på bevisets stilling, for så å avgå ved døden lenge før saken som sådan er opplært. Etter vår vurdering må det ikke vedtas en bestemmelse som medfører at opplysninger slettes før saken er opplært eller på annen måte avgjort på saksnivå (for eksempel ved foreldelse).

Forut for en endelig frist foreslår departementet imidlertid at det likevel skal gjennomføres sletting av sperrede opplysninger når formålene som begrunnet sperringen ikke lenger er aktuelle. Ordlyden synes å forutsette at politiet må foreta en fortløpende vurdering av muligheten for gjenopptakelse/gjenåpning og aktualiteten av siktedes legitime interesser. For Kripos fremstår en slik skjønnspreget regel som praktisk svært vanskelig handterbar og potensielt meget ressurskrevende for politiet. I den grad det forventes en løpende og aktiv vurdering fra politiet på dette området ut over de klare skjæringspunktene foreldelse og død, bør det klart fremgå av lovens forarbeider hvordan dette praktisk skal håndteres og hvilken ressursbruk man forventer fra politiet i så henseende.

5. Endringer i kommunikasjonskontrollforskriften

Hensett til sammenhengen i regelverket foreslår Kripos at også alternativet "sperring" fremgår av kommunikasjonskontrollforskriften § 7 første ledd nr 9. Vi kan ikke se gode grunner for at det kun er opplysninger om sletting av materialet, og ikke sperring, som skal fremgå av protokollen. Vi foreslår derfor følgende ordlyd:

9) sperring og sletting, jf. politiregisterforskriften § 25-4

Videre foreslår vi at formuleringen "[...]data, opptak eller gjengivelser [...]" i forslaget til ny kommunikasjonskontrollforskrift § 9 første ledd og andre ledd endres til "[...]opplysninger fra kommunikasjonskontroll [...]", samt at begrepet "tilintetgjøres" og "tilintetgjort" i første og andre ledd skiftes ut med begrepet "slettet". Kripos kan ikke se gode grunner til at kommunikasjonskontrollforskriften skal bruke andre formuleringer/begreper enn det øvrige regelverket.

6. Behandling av opplysninger innhentet som ledd i internasjonal rettslig bistand

Et spørsmål som ikke er omhandlet i høringsnotatet, men som har stor praktisk betydning for Kripos, er hvordan vi skal behandle opplysninger innhentet gjennom bistand til utenlandske myndigheter i medhold av utleveringsloven § 24, ved bruk av kommunikasjonskontroll, romavlytting og/eller dataavlesning. Slik bistand skal "utføres overensstemmende med norsk lov", jf. domstolloven § 46 tredje ledd. Lovens ordlyd taler for at norske slette regler kommer til anvendelse på de innhentede opplysningene.

Gitt at sletting etter norsk rett må finne sted *før* de innhentede opplysningene overføres anmodende stat, kommer det i konflikt med forutsetningen om at opplysninger fra kommunikasjonskontroll av personer som befinner seg i Norge som hovedregel skal overføres *umiddelbart* til anmodende stat, jf. forskrift om internasjonalt samarbeid i straffesaker § 23 første ledd. Sistnevnte regel umuliggjør sletting før overføring. Unntaket fra direkte overføring i § 23 annet ledd kan vanskelig ses anvendt til ivaretagelse av sletteforpliktelser etter norsk rett.

For Kripos fremstår det ikke uproblematisk at ansvaret for sletting av opplysninger innhentet som ledd i en utenlandsk etterforskning skal ligge hos norske myndigheter. Dersom anmodende stat har andre slette regler enn Norge, vil sletting etter norsk rett kunne medføre tilintetgjøring av lovlig innhentede opplysninger som ville vært tillatt brukt i anmodende stat. Det antas at en slik praksis vil kunne vanskeliggjøre norske myndigheters samarbeid med utenlandske myndigheter. Kripos imøteser derfor en avklaring av rekkevidden til domstolloven § 46 tredje ledd i forhold til spørsmålet om sletting av opplysninger innhentet som ledd i bistand til utenlandsk myndighet ved bruk av kommunikasjonskontroll, romavlytting og/eller dataavlesning.

Med hilsen

Ketil Haukaas

Saksbehandler:

Padv Anne Cecilie Dessarud

Tlf.: 23208960

Gjenpart:

Riksadvokaten

Det nasjonale statsadvokatembetet

Deres referanse:
201704087

Vår referanse:
201719463

Sted, Dato
Oslo, 22.12.17

HØRING - BRUK AV OIVERSKUDDSSINFORMASJON

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 22.september 2017 vedrørende behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonskontroll mv, samt e-post fra Politidirektoratet (POD) av 31.oktober 2017.

Oslo politidistrikt (OPD) ba om utsatt frist til 22.desember, og fikk dette innvilget i e-post av 6.desember 2017 fra POD v/ Kristin Wigmostad Blikom.

Dagens rettstilstand om sletting følger av strpl § 216g, som fastslår at påtalemyndigheten skal sørge for at materiale fra kommunikasjonskontroll skal slettes snarest mulig i den utstrekning de a) er uten betydning for forebygging og etterforskning av straffbare forhold eller b) gjelder uttalelser som det gjelder bevisforbud om etter strpl § 117 til 120 og 122. Når det gjelder bokstav a) må denne tolkes i lys av Høyesteretts praksis, blant annet Rt-2005-1137, som slår fast at overskuddsinformasjon ikke kan slettes før forsvarer har fått innsyn.

I praksis slettes overskuddsinformasjon i liten grad, også etter rettskraftig dom. Dette kan dels skyldes den uklare rettstilstanden, dels fordi man tar høyde for at det kan bli fremsatt gjenopptakelsesbegjæringer. Manglende sletting av overskuddsmateriale kan antakelig i noen tilfeller også skyldes manglende kapasitet til å gjennomgå materialet.

I den vedtatte endringen av strpl § 216g (lov av 21. juni 2013, ikke i kraft), innføres det tre kategorier materiale fra kommunikasjonskontroll: 1) Materiale som føres som bevis, 2) materiale som åpenbart er uten betydning for saken, og 3) annet materiale (dvs materiale som ikke er ført som bevis men som heller ikke er åpenbart uten betydning for saken). Kategori 1 skal aldri slettes – det ligger som en del av saksdokumentene både skriftlig og i elektronisk form. Kategori 2 skal slettes når saken er avgjort med rettskraftig dom eller når saken er henlagt. Kategori 3 skal sperres på samme tidspunkt som slettingen.

Høringsutkastets forslag til politiregisterlov § 50 tredje ledd viderefører disse tre kategoriene i hovedsak. Kategori 1 – opplysninger som er ført som bevis i saken – skal hverken sperres eller slettes. Kategori 2 gjelder opplysninger som åpenbart er uten tilknytning til saken, noe som etter ordlyden innebærer at man skal slette færre samtaler enn etter den vedtatte strpl § 216g. Kategori 3 – det som altså ikke faller inn under kategori 1 eller 2 – skal sperres fra samme tidspunktet som sletting skjer.

Det fremkommer av ordlyden i forslaget at sperring og sletting skal skje i de tilfeller som forslaget fastsetter. Påtalemyndigheten har tilsynelatende ingen adgang til å unnlate å ta stilling til hva som skal slettes og ikke.

Politiet har flere innvendinger mot forslaget i utkastet. Det redegjøres for innvendingene nedenfor.

Ad pkt 4: Overføring til prl. og prf., og forslag til nytt tredje ledd i prl § 50.

OPD er av den oppfatning at slik deling av reglene som foreslått er en lovteknisk uheldig løsning. Vi mener det ville vært både mer pedagogisk og oversiktlig å ha alle bestemmelsene som dreier seg om kommunikasjonskontroll samlet et sted, nemlig i strprl, men vi forholder oss til forslaget slik det ligger, og har for øvrig ingen merknader.

Det bør likevel nevnes at det fremgår av høringen side 11 det i forbindelse med flytting av bestemmelsen ikke skal innebære en realitetsendring at uttrykket "opptak, kopier, notater....", endres til "opplysninger", da dette harmonerer bedre med språkdrakten i prl. I den forbindelse ønsker OPD at lovgiver presiserer at uttrykket "opplysninger" i denne sammenheng ikke omfatter begjæringer, rapporter og kjennelser som er skrevet i forbindelse med den begjærte kontrollen. Disse dokumentene skal uansett verken slettes eller sperres, men oppbevares på lik linje med de øvrige straffesaksdokumentene.

Ad pkt. 5 Forslag til politiregisterforskriften § 25-4.

OPD er enige i at hovedregelen for opplysninger som ikke er fremlagt som bevis bør være sperring.

Men vi mener at å begrense denne sperreadgangen til opplysninger som ikke er "fremlagt som bevis" kan få uheldige konsekvenser. Denne adgangen bør utvides til også å omfatte tilfeller hvor materialet er brukt under etterforskningen. I forbindelse med avhør kan politiet fremlegge utdrag (hele eller deler) av innhentet KK, og konfrontere siktede/mistenkte med disse. Men det hender ikke sjelden at disse samtalene likevel ikke fremlegges som bevis for retten. I disse tilfellene bør disse samtalene ikke sperres, men oppbevares på lik linje med de øvrige straffesaksdokumentene.

Det bør etter vårt syn tas inn en presisering i ordlyden, som f.eks slik:

"Opplysninger fra kommunikasjonskontrollen som ikke er brukt under etterforskningen eller fremlagt som bevis i saken skal sperres når saken er avgjort ved rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning."

Ad pkt 5.1. Sperring eller sletting.

OPD er enige i at sperring bør være hovedregelen både for henlagte saker og i saker med dom, hvor opplysningene ikke har vært fremlagt i retten (eller brukt under etterforskningen). Det er etter vårt syn særlig personvern hensyn som veier tungt i denne vurderingen. Saker kan begjæres gjenopptatt flere ganger, og da vil det være svært uheldig om vedkommende er avskåret fra å få vurdert saken sin på nytt, fordi påtalemyndigheten har besluttet å slette materialet.

Ad pkt 5.3 Tidspunkt for sperring/sletting og pkt. 5.4 Sletting av opplysninger som det ikke er grunn til å beholde

Etter OPD er sitt syn det behov for en tydeligere avklaring hva gjelder både vilkår og tidspunkt for når sperrede opplysninger senere skal slettes. Det er for politiet praktisk umulig å gjennomføre en slik ordning som forslaget legger opp til, nemlig at politiet fortløpende skal vurdere om vilkårene for sperring fortsatt er oppfylt, og hvis de ikke er oppfylt så skal opplysningene slettes.

Etter OPD sitt syn taler rettssikkerhetshensynet mot forslaget som fremmes i høringsnotatet. Det er for tidlig å slette den innhentede informasjon på tidspunktet for rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning. I høringsnotatet punkt 5.1.1 og 5.1.2 er man inne på dette når det uttales (side 12): "Det er i praksis meget vanskelig å vurdere hva som vil kunne få betydning ved en eventuell fremtidig gjenåpning, og dette innebærer fare for at man sletter opplysninger som kunne ha betydning for en eventuell senere rettslig vurdering av saken." Dette er OPD enig i. Til tross for denne alvorlige bekymringen foreslår departementet likevel å innføre en regel om at påtalemyndigheten ensidig skal vurdere hvilke opplysninger som er "uten tilknytning til saken". OPD kan ikke se at høringsnotatet egentlig vurderer og begrunner hvorfor, på tross av bekymringene som påpekes, det likevel skal gjelde en regel om at sletting skal skje allerede ved rettskraftig dom eller henleggelse. Dette er en alvorlig mangel ved forslaget.

Det at påtalemyndigheten ensidig skal foreta vurderingen av sletting, gjør forslaget også betenkelig av hensyn til kravet om rettferdig rettergang i EMK artikkel 6. OPD finner grunn til å minne om at Høyesteretts praksis etter gjeldende strpl § 216g har slått fast at sletting ikke kan skje før forsvarer har fått innsyn i materialet. Dette er et synspunkt som ikke bare gjør seg gjeldende frem til rettskraftig dom eller henleggelse, men også i forbindelse med gjenopptakelsesbegjæringer. Det er ikke uvanlig at en domfelt person endrer strategi mellom rettsinstanser og i forbindelse med gjenopptakelse, og fremmer nye faktiske anførsler som ikke har vært tema under tidligere behandlinger av saken. Ikke sjelden engasjeres det privatetterforskere og nye forsvarere som skal "snu alle steiner". Dersom påtalemyndigheten ensidig har slettet det man mener er uten tilknytning til saken, er det ingenting som hindrer den domfelte fra å anføre at det slettede materialet inneholdt bevis som ville støttet hans nye anførsler. Dette vil kunne gi grobunn for spekulasjoner og teorier om hvilke motiver politiet og påtalemyndigheten har hatt. Dette kan i seg selv gi grunnlag for gjenopptakelsesbegjæringer som kunne vært unngått. I tillegg kan slike spekulasjoner – uansett hvor urimelige de måtte være – skade politiets og påtalemyndighetens omdømme hos allmennheten.

Forslaget er også svært problematisk rent praktisk og ressursmessig. Forslaget forutsetter at påtalemyndigheten på tidspunktet for rettskraftig dom eller endelig henleggelsesbeslutning, skal ta stilling til hvilke opplysninger som er "uten tilknytning til saken" og dermed skal slettes. Dette krever en full gjennomgang av alt materiale fra kommunikasjonskontrollen som ikke er ført som bevis. Det er ikke mulig å kun basere denne avgjørelsen på vurderinger (f.eks. i form av digital merking av samtaler) som er gjort på et tidligere punkt i saken, da bevisbildet kan ha endret seg etter den tid. Hva som er uten tilknytning til saken må vurderes på det tidspunktet sletting skal skje og det bevisbildet som da foreligger, hvis ikke risikerer man å slette materiale som likevel viser seg å angå saken. Dette må gjøres ved å gå gjennom samtale for samtale og tekstmelding for tekstmelding. Det må også være notoritet knyttet til vurderingen som er gjort og hvorfor en samtale ikke har tilknytning til saken. Omfanget av slikt materiale medfører at dette arbeidet vil ta store ressurser hos politi og påtalemyndighet. OPD vil gjøre oppmerksom på at det ikke er uvanlig at en skjult etterforskning kan pågå mellom 6 måneder og 1 år, og på det meste kan inneholde et hundretusentalls samtaler og tekstmeldinger. Politiet og påtalemyndigheten har – med sin nåværende kapasitet – ingen praktiske muligheter til å foreta de vurderingene som lovforslaget legger opp til. Forslaget er dermed urealistisk og forholder seg ikke til virkeligheten som regelverket skal anvendes på. OPD mener at reglene om sletting av sperret materiale må være skjematisk og enkle å praktisere, sett hen til den svært store mengden materiale som blir innhentet. Politiet ønsker seg en mer pragmatisk tilnærming til denne problemstillingen.

Slik politiet ser det kan det også oppstå utfordringer knyttet til regelen om at materiale som er sperret skal slettes senest 5 år etter mistenktes død. For det første forutsetter det at politiet til enhver tid holder seg oppdatert på tidspunkt for de mistenktes død. Dette kan være vanskelig å holde oversikt over, da politiet hvert år gjennomfører en rekke saker (hvor det avlyttes telefoner) med enda flere mistenkte. Videre skaper det utfordringer i saker med flere mistenkte. Når inntreffer tidspunktet for sletting da og hva skal slettes?

For å unngå disse problemstillingene mener OPD det må utformes en regel hva gjelder sletting hvor det ikke legges opp til nye vurderinger, men tvert i mot en absolutt slettefrist som inntreffer på et gitt tidspunkt.

Politiet mener at det er hensiktsmessig at alt overskuddsmateriale (altså det som ikke er ført som bevis eller brukt under etterforskningen) sperres når det foreligger rettskraftig dom eller henleggelsesbeslutning. På denne måten sikrer man at ikke uvedkommende får tilgang til materialet. Dette ivaretar personvern hensynet på en god måte. Samtidig sikrer man rettssikkerheten for den domfelte/siktede, fordi vedkommende uavkortet har tilgang til alt materiale dersom det senere ønskes brukt til gjenopptakelsesbegjæringer eller erstatning mv. Politiet vil legge til at personvernet til de personene som fremkommer på kommunikasjonskontrollen er godt ivaretatt ved det forslaget politiet her foreslår. Kommunikasjonskontroll er i seg selv et inngrep i personvernet til både de siktede og deres samtalepartnere. Når retten først har vurdert at lovens vilkår er oppfylt for å gjennomføre kommunikasjonskontroll, og avlyttingen er lovlig gjennomført, så viker personvernet til de involverte til fordel for samfunnets interesse i å oppklare alvorlig kriminalitet. Samtalene er da en del av sakens dokumenter, og siktede og hans forsvarer(e) har rett til å gjøre seg kjent med samtalene. Dette bør de ha mulighet til også i forbindelse med gjenopptakelse og andre legitime formål etter at rettskraftig dom foreligger. Det at slettetidspunktet utsettes fra rettskraftig dom til et senere tidspunkt, kan neppe sies å være noe inngrep i personvernet til de involverte utover det inngrepet som allerede er gjort som følge av kommunikasjonskontrollen. Så lenge materialet sperres fra tidspunktet for rettskraftig dom, så må personvern hensynet være tilstrekkelig ivaretatt.

Etter politiets syn bør sletting av alt det aktuelle materialet først skje når det er klart at det ikke lenger har noe formål å oppbevare det. I tilfeller hvor straffesaken har endt med dom, vil dette være etter at domfelte er død. Og i saker med flere domfelte, etter at den siste av de domfelte er død. I henleggelsestilfellene vil det være situasjonen når det ikke lenger er mulig å påklage/omgjøre henleggelsen eller forholdet er foreldet.

Ad pkt. 5.4.2 Særlig om sletting av informasjon fra dataavlesning

All den tid politiet har begrenset erfaring med bruk av dataavlesning, er det vanskelig for OPD å ha en begrunnet mening om dette. Men det som kan sies er at mengden materiale som innhentes ved hjelp av dataavlesning kan bli ekstremt stort og omfattende, så det kan være behov for en annen tilnærming hva gjelder sletting og sperring av dette materialet. Men det forbeholder vi oss muligheten til å få komme tilbake til på et senere tidspunkt.

Ad pkt 6. Opplysninger som omfattes av vitneforbud eller vitnefritak etter strprl §§ 117 til 120 og 122.

Behandlingen av nærstående samtaler og advokatsamtaler reiser mange prinsipielle rettslige og praktiske problemstillinger som lovforslaget ikke berører. Dette gjelder både prinsipielle spørsmål knyttet til hvor langt vernet av nærstående samtaler bør gå, manglende regulering av dagens rettstilstand samt mangel på prosessuelle regler knyttet til disse samtalene. Disse problemstillingene er heller ikke drøftet i NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov.

Da dette ikke er problematisert nærmere i den foreliggende høringen går vi ikke nærmere inn på dette her.

OPD vil likevel trekke frem at det svært uheldig at ikke lovgiver benytter denne anledningen til nærmere å lovregulere fremgangsmåten som skal benyttes ved blant annet oversending til retten. Da det ikke foreligger regler knyttet til prosess på området, baserer praksis i dag seg på dommer avsagt i Høyesterett.

OPD etterlyser altså også her en grundig drøfting av disse spørsmålene, det vises i sin helhet til OPD sin høringsuttalelse til NOU 2016:24, hvor spørsmålene drøftes grundig.

Ad pkt. 7 Bruk av opplysninger fra kommunikasjonskontroll.

Ved lovendringen i 2013 ble bestemmelsen om bruk av overskuddsinformasjon utvidet. Dette var etter OPD sitt syn både nødvendig og bra. Slik bestemmelsen lyder i dag tillegger det påtalemyndigheten en betydelig grad av skjønn ifht hvilke straffbare handlinger som kan forfølges som følge av overskuddsinformasjon. Det er ingen grunn til allerede nå å stramme inn på dette området.

Det er etter OPD sitt syn både uheldig og unødvendig å knytte bruken av overskuddsinformasjon til en strafferamme på 2 år. Et konkret eksempel er at en mistenkt i forbindelse med etterforskningen av en sak fremstår i samtaler på telefon som ruset/beruset, samtidig som han ved flere anledninger kjører bil. Med en strafferammegrense på 2 år vil politiet ikke kunne forfølge disse straffbare forholdene direkte ved å bruke samtalene som bevis på kjøring i påvirket tilstand og dermed kunne påstå både straff og inndragning av førerkort. Dette strider mot den alminnelige rettsfølelsen, og det er ikke minst ekstremt trafikkfarlig.

Videre vil det også være en rekke andre straffbare forhold som politiet heller ikke kan forfølge direkte som følge av at det settes en skranke på 2 års strafferamme for bruk av overskuddsinformasjon som f.eks. (listen er ikke uttømmende): hindring av offentlig tjenestemann (strl § 156), ulovlig yrkes-eller virksomhetsutøvelse (strl § 167), brudd på oppholds-eller kontaktforbud (strl § 168), diskriminering (strl § 186), falsk alarm (strl § 187), uforsiktig omgang med våpen (strl § 188), ulovlig bevæpning på offentlig sted (strl § 189), brudd på taushetsplikt (strl §§ 209 og 211), ulovlig utbredelse av grove voldsskildringer (strl § 236), trusler (strl § 263), krenkelse av privatlivets fred (strl § 267), kroppskrenkelse (strl § 271), seksuell handling uten samtykke (strl § 298), seksuelt krenkende atferd overfor barn uten 16 år (strl § 305) og grooming (strl § 306).

Det vises for øvrig i sin helhet til OPD sin høringsuttalelse vedrørende dette til NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov.

For øvrig, hva gjelder pkt 7 i høringen har dessverre ikke OPD hatt tid og mulighet til å gå nærmere inn på dette.

Ad pkt 9. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Forslaget som høringen skisserer vil medføre behov for enkelte tilpasninger i teknisk utstyr, som software. En slik teknisk tilpasning vil etter OPD sitt syn være gjennomførbar i praksis, innenfor rammene av nåværende budsjett.

Når det gjelder administrative konsekvenser vil forslagene som høringen fremmer medføre en betydelig økt kostnad. For OPD sitt vedkommende vil dette i hovedsak medføre betydelig merarbeid i form av økt personell til å utføre de pålagte oppgavene.

Med hilsen

Beate Brinch Sand
påtaleleder

Oslo politidistrikt
Felles enhet for påtale

Telefon: 488 86 470
E-post: beate.brinch.sand@politiet.no

Saksbehandler: Nina Bakken

POLITIET

Politidirektoratet

Pb.8051 Dep
0031 Oslo
Postmottak POD

VEST POLITIDISTRIKT

Deres referanse:

Vår referanse:

Sted, Dato:

Bergen 11. desember 2017

HØRING – BEHANDLING AV OVERSKUDDSINFORMASJON FRA KOMMUNIKASJONSKONTROLL

Det vises til høringsnotat fra Justisdepartementet mottatt her fra Politidirektoratet i mail av 31.oktober 2017. Vest politidistrikt (Vest pd) har fått frist til 18. desember til å oversende eventuelle innspill til Politidirektoratet.

I høringsnotatet foreslås det endringer i straffeprosessloven §§ 216 g og 216 i, om sletting og videre bruk av opplysninger innhentet ved kommunikasjonskontroll (KK), samt endringer i politiregisterloven og politiregisterforskriften.

Vest pd støtter til dels de foreslåtte endringene i forhold til innhold, men finner at reglene om sletting og sperring kan bli vanskelig tilgjengelig.

Sletteplikt generelt:

Ordlyden i nåværende strpl. § 216 g er at opplysninger som ikke har betydning for forebyggelsen eller etterforskningen av straffbare forhold "snarest mulig" slettes. Regelen er moderert ved at Høyesterett har konkludert med at opplysningene fra KK som hovedregel ikke kan slettes før forsvarer har fått innsyn.

I praksis har nåværende regel i strpl. § 216 g, skapt mye usikkerhet. Det blir opp til påtalemyndighetens skjønn å vurdere hva som har betydning. Forsvarer kan få innsyn i KK-materiale på et tidlig stadium i en langvarig etterforskning, mens forsvarers gjennomgang av materiale kan skje på et langt senere stadium. Hva som har betydning for saken, kan også endre seg underveis i en lang etterforskning. Slik loven er utformet nå, har dette i praksis ført til at opplysninger fra KK ikke har blitt sletter. Dette i frykt for at samtaler som forsvarer eller påtale senere kan komme til har betydning, blir slettet. Dette med unntak av samtaler omfattet av bevisforbud i § 216 g, bokstav b).

Vest pd støtter at fristen for vurdering av sletting flyttes til tidspunktet for når saken er rettskraftig avgjort / henleggelse er endelig, men mener i tillegg at sletting kun skal skje for samtaler omfattet av bevisforbudet i § 216 g, bokstav b). Hovedregelen bør være sperring av

Vest politidistrikt

Bergen
Post: Postboks 285 Sentrum, 5804 BERGEN
Besøk: Allehelgens gate 6

Tlf: 55 55 63 00
Faks: 55 55 65 50
E-post: post.hordaland@politiet.no

Org. nr.: 983 998 461
Giro:
www.politi.no

opplysninger. Personvern hensyn vil ivaretas gjennom begrensning av det formål som kan begrunne bruk av de sperrede opplysningene, slik som beskrevet i høringsnotatet.

Det vil være svært vanskelig og på forhånd vurdere hvilke opplysninger som kan få betydning ved en gjenopptagelse eller gjenåpning av en straffesak. Dette taler med tyngde for at opplysninger sperres og ikke slettes. Det vil bedre ivareta rettsikkerheten for en mistenkt, samt hensynet til å få en sak best mulig opplyst. Sletting bør først finne sted når adgangen til å gjenoppta eller gjenåpne en sak ikke lenger er tilstede.

I høringsnotatet er det foreslått at sletteplikten endres fra å omfatte opplysninger uten betydning til "opplysninger som åpenbart er uten tilknytning til saken". Igjen vil dette kunne medføre vanskelige vurderinger, da en etterforskning kan endre seg mye etter hvert som den skrider frem. Samtaler som kan fremstå helt uten betydning, kan senere for eksempel få betydning ved å si noen om hvor en mistenkt har befunnet seg. Det antas at få samtaler vil bli slettet, eller markert som åpenbart uten tilknytning til saken, underveis i etterforskning. Dette vil medføre en stor gjennomgang og "ryddejobb" når saken til slutt er rettskraftig avgjort. Kommunikasjonskontroll kan gi en enorm mengde opplysninger, og en sletteplikt slik som foreslått, kan bli for ressurskrevende. Vest pd er av den oppfatning at personvern hensyn vil være ivare tatt uten en slik sletteplikt, da opplysningene vil bli sperret.

Sletteplikt i forhold til vernede opplysninger:

Vest pd er i utgangspunktet uenig i sletteplikten i nåværende § 216 g , bokstav b). Det bør skilles mellom opplysninger som kommer frem i kommunikasjon mellom en mistenkt og personer som har lovbestemt taushetsplikt / opplysninger som betros noen i en stilling (vitneforbud), og kommunikasjon mellom nærstående som er fritatt for vitneplikt etter strpl. § 122 (vitnefritak).

For den første gruppen er Vest pd av den oppfatning at regelen bør være som i den vedtatte (og ikke trådt i kraft) § 216 g, at opplysningene kan benyttes dersom den vernede kan mistenkes for et straffbart forhold som opplysningene kan ha betydning for. En mistenkt bør i tillegg ha adgang til å fritta den vernede fra taushetsplikt.

For den andre gruppen, nærstående til mistenkte, begrunnes gjeldende regler med at nærstående ikke har forklaringsplikt, jfr. strpl § 122. Vest pds syn er at det må skilles mellom å bli pålagt å vitne mot en nærstående, i motsetning til at det spilles av en samtale mellom en mistenkt og en nærstående. Etter Vest pds syn har hensynet til å verne de nærstående gått for langt på bekostning av muligheten til å oppklare alvorlig kriminalitet. En mistenkt kan komme med betroelser ovenfor en nærstående der det kommer erkjennelser om alvorlig kriminalitet, for eksempel drap. Det vil stride mot den alminnelige rettsfølelsen dersom politiet ikke har mulighet til å benytte slike opplysninger som bevis. I alle tilfeller bør den nærstående ha anledning til å samtykke til at opplysninger fra KK blir brukt som bevis.

Reglene om sletting "så snart som mulig", slik reglene nå er utformet, tilsier at sletting skal skje på et tidlig stadium i saken. Dette kan komme i konflikt med interessene til mistenkte, som først i forbindelse med hovedforhandling og eventuell ankebehandling vil ha full oversikt over hvilke bevis han vil føre. Vurderingen av om de nærstående kan mistenkes for et straffbart forhold eller medvirkning til det straffbare i selve saken, slik at opplysninger kan beholdes, kan også endre seg etter hvert som det kommer nye opplysninger i saken.

Vest pd er av den oppfatning at hensynene bak strpl. §§ 117 til 120 og 122 bør ivaretas ved bevisforbudsregler, og ikke ved påbud om sletting så snart som mulig. Reglene om tidspunkt for sletting bør således være de samme uansett om det foreligger mulighet for vitnefritak/vitneforbud eller ikke.

Flytting av slettingsregler fra straffeprosessloven:

Som nevnt innledningsvis er det Vest pds syn at dersom regler om sletting / sperring og bruk av sperrede opplysninger vedtas slik som foreslått i høringsnotatet, vil de bli vanskelig tilgjengelig. Regler blir å finne både i straffeprosessloven, politiregisterloven og politiregisterforskriften. Reglene blir for fragmentariske.

Opplysninger innhentet ved KK er del av en straffesaks dokument, og kan være bevis i straffesaken. Regler om sletting, tidspunkt for sletting og til hvilket formål sperrede opplysninger fra KK kan brukes, har direkte betydning for hva som er å anse som sakens dokument, og kan ha betydning for fremtidig bevisførsel. Det er Vest pds syn at reglene bør plasseres i straffeprosessloven, da de også må anses som å være straffeprosessuelle regler. Dette vil i tillegg sikre reglene bedre tilgjengelighet for brukerne, noe som igjen vil sikre bedre etterlevelse.

Den direkte regulering av hvordan sperring av opplysninger praktisk skal gjennomføres og lagres, vil naturlig høre til i politiregisterloven.

Gunnar Fløystad
Leder Felles enhet for påtale
Vest politidistrikt

ØKOKRIM

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 Oslo

Deres referanse:
201704087

Vår referanse:

Dato:
13. des 2017

INNSPILL TIL HØRINGSNOTAT OM BEHANDLING AV OVERSKUDDSFØRINGSINFORMASJON FRA KOMMUNIKASJONSKONTROLL MV

Vi viser til e-post av 31. oktober 2017 om foreleggelse av utkast til høringsnotat om behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonsskontroll mv. ØKOKRIM ble gitt frist til 18. desember 2017 for å komme med innspill til direktoratet.

ØKOKRIM er positiv til at det utarbeides nærmere regler for behandling av overskuddsinformasjon fra kommunikasjonsskontroll. Håndtering av overskuddsinformasjon reiser en rekke rettslige og praktiske spørsmål som til nå ikke har vært løst i regelverket. ØKOKRIM er kjent med innspill fra KRIPOS og Oslo politidistrikt til høringen, og støtter merknadene som har kommet derfra. ØKOKRIM vil i det etterfølgende kommentere enkelte deler av forslaget som er særlig relevante fra vårt ståsted.

Høringsnotatet berører i liten grad spørsmål om hvordan nærstående samtaler og advokatsamtaler skal håndteres. Dette er svært praktiske problemstillinger, også i ØKOKRIMs saker. Spørsmålet om hvordan advokatsamtaler skal håndteres må sees i lys av nyere rettspraksis som knytter seg til skriftlig kommunikasjon med advokater. Høringsnotatet tar ikke stilling i hvilken grad disse avgjørelsene har overføringsverdi til samtaler. Det hører også med til bildet at det innledningsvis i en etterforskning kan være uklart hvilken reell rolle advokaten har hatt. Spørsmål om hvordan nærstående samtaler og advokatsamtaler skal håndteres i disse og andre tilfeller mener vi med fordel kunne ha vært berørt nærmere i høringsnotatet.

I høringsnotatet under punkt 3.2 omtales gjeldende strpl § 216 om bruk av opplysninger fra kommunikasjonsskontroll i forhold til andre straffbare forhold enn det som begrunnet kontrollen. Notatet berører ikke direkte omsubsummeringstilfellene, det vil si de tilfellene der forholdet som gav grunnlag for kontrollen viser seg ikke å føre frem, men at forholdet i stedet rammes av andre (og mindre alvorlige)

Postadresse
Postboks 8193 Dep
NO-0034 OSLO

Besøksadresse
C.J. Hambros plass 2 C
NO-0164 OSLO

Telefon/Telefaks
(+47) 23 29 10 00
(+47) 23 29 10 01

Org.nr.: 874 761 532
post.okokrim@politiet.no
www.okokrim.no

bestemmelser. Som eksempel fra ØKOKRIMs saker kan nevnes at et korrupsjonsforhold senere viser seg å være et utroskapsforhold. Hvordan overskuddsinformasjon skal håndteres i omsubsumeringstilfeller mener vi med fordel kunne ha vært omtalt nærmere i høringsnotatet (eventuelt i tilknytning til henvisningen til lov av 21. juni 2013 nr. 86 som gir adgang til å benytte overskuddsinformasjon så langt det fremstår som forholdsmessig og oppklaring ellers ville bli vesentlig vanskeligjort).

Med hilsen

Hedvig Moe
Ass ØKOKRIM-sjef

Anna Haugmoen Mo
avdelingsleder